

II. Výkladové stanovisko Právní a legislativní komise Exekutorské komory ČR k dalším dílčím aspektům aplikace § 55 odst. 7 až 13 ex.ř.

Upozornění: Níže uvedený výklad má jen doporučující charakter. Vzhledem k nejednoznačnosti úpravy si lze představit i jiné způsoby výkladu, které a priori nelze považovat za zjevně excesivní.

Verze ke dni: **22.09.2023**

Úvodní poznámky: Toto stanovisko volně navazuje na předchozí Výkladové stanovisko PaL k dílčím aspektům aplikace § 55 odst. 7 až 13 ex.ř., které bylo exekutorům rozesláno dne 6. prosince 2022

A. Důsledky přerušení exekuce prodejem nemovitosti podle § 14 zákona č. 119/2001 Sb. v platném znění na aplikaci § 55 exekučního řádu.

Relevantní právní úprava

§ 55 odst. 7 ex. řádu:

*Nedošlo-li po dobu posledních 6 let počítaných po vyznačení doložky provedení exekuce ani k částečnému uspokojení vymáhané povinnosti **a není-li exekucí postižena nemovitá věc**, vyzve exekutor oprávněného, aby ve lhůtě 30 dnů sdělil, zda souhlasí se zastavením exekuce nebo, aby ve stejné lhůtě sdělil, že se zastavením exekuce nesouhlasí. (...)*

§ 10 odst. 1 věta druhá zákona č. 214/2022 Sb.:

*V exekučních řízeních zahájených přede dnem 1. ledna 2022, v nichž přede dnem 1. ledna 2022 byla vyznačena doložka provedení exekuce, se **do lhůty** podle § 55 odst. 7 a 11 zákona č. 120/2001 Sb., ve znění účinném ode dne nabytí účinnosti tohoto zákona, **započítává doba**, v níž nedošlo ani k částečnému uspokojení vymáhané povinnosti **a exekucí nebyla postižena nemovitá věc**; § 55 odst. 12 zákona č. 120/2001 Sb. se použije obdobně. ...*

Výkladové úvahy

Citovaná ustanovení pracují s termínem „postižení nemovité věci“, aniž by zákonodárce toto sousloví blíže specifikoval.

Dle názoru PaL komise by se mělo by se jednat o takovou míru postihu nemovité věci, která zakládá zákaz nakládat s **konkrétní nemovitou věcí**, tedy důsledky speciálního inhibitoria podle § 47 odst. 6 ex.ř..

Současně platí podle § 47 odst. 2 ex.ř., že exekuční příkaz má účinky nařízení výkonu rozhodnutí. Z toho je třeba dovodit, že „postižením nemovité věci“ je vydání exekučního příkazu prodejem nemovité věci, exekuční příkaz správou nemovité věci nebo exekuční příkaz postižením obchodního závodu, jehož součástí je nemovitá věc.

S postižením nemovitosti spojuje právní úprava účinky na běh doby, po jejímž uplynutí má být k výzvě exekutora složena záloha na další vedení exekuce a ultimativně být exekuce zastavena. Okolnost, zda je následný proces zpeněžování postižené nemovitosti z nějakého důvodu přerušeno, případně z jakého důvodu tomu tak je, zůstává zákonem nepovšimnuto. Je proto dle názoru PaL komise irelevantní, o jaký důvod přerušování jde – nemovitost je v exekuci postižena a to samo má za následek, že se staví doba rozhodná pro posouzení, zda exekuci zastavit či žádat zálohu.

Jinými slovy lze argumentovat, že nebyla-li by nemovitost postižena, nemohlo by dojít ani k přerušování jejího zpeněžování. Proto právní názory, že přerušování exekuce prodejem nemovitosti dojde de facto k „odpostižení“ nemovitosti, by učinil existenci zákona č. 119/2001 Sb. téměř zbytečným.

Zatím nebyl zpochybněn § 47 odst. 2 ex. řádu, totiž že Exekuční příkaz má účinky nařízení výkonu rozhodnutí podle osř. Na rozdíl od jiných způsobů provedení exekuce založených na pravidle „kdo dřív přijde, ten dřív mele“, počítá prodej nemovitosti s tzv. dalším oprávněným, který získává při rozvrhu nejvyššího podání jiné postavení než věřitel přihlášený prostou přihláškou. Toto postavení lze získat právě jen podáním návrhu na výkon rozhodnutí nebo exekučním návrhem ve spojení s vydaným exekučním příkazem. Zákon tak zřetelně motivuje věřitele k zahajování jakéhokoli typu exekuce v širším smyslu. Nelze proto dojít k závěru, že oprávněnému, jehož exekuce je přerušena podle § 14 zákona č. 119/2001 Sb., bude jeho exekuce zastavena a on tak ztratí postavení dalšího oprávněného, zatímco oprávněnému z výkonu rozhodnutí se takový důsledek vyhne. Obdobně uvedený závěr platí i pro právo oprávněného z přerušované exekuce dosáhnout změny pořadí v provádění exekuce podle § 15a zákona č. 119/2001 Sb.

K „přerušování“ exekucí podle zákona č. 119/2001 Sb. v důsledku pozdějšího postihu shodné věci, pohledávky, či nároku dochází prakticky u všech způsobů provádění exekuce. Ustanovení § 55 ale výslovně zohledňuje jen postižení nemovitosti. U ostatních způsobů provedení exekuce souběžný pozdější postih neovlivňuje aplikaci § 55 odst. 7 až 13 ex. řádu, kdežto souběžné postižení nemovitostí na aplikaci mít vliv dle názoru PaL komise musí, protože je zde totiž reálná majetková hodnota, z níž by oprávněný mohl být uspokojen a postih této hodnoty mu založil pořadí uspokojení z prodeje věci. Takovou exekuci nelze považovat za bezvýslednou již jen z tohoto důvodu. Zákonodárce právě proto, zmiňuje v § 55 odst. 7 pouze postih nemovitosti, aby odlišil osud tohoto souběhu od souběhu jiných způsobů provedení exekuce.

Při úvaze o vlivu postižení nemovitosti a přerušování provádění prodeje podle § 14 zákona č. 119/2001 Sb. je třeba zohlednit, že jde svými důsledky o situaci obdobnou § 55 odst. 12 písm. b) *in fine* ex. řádu. Přerušování exekuce prodejem nemovitosti povinného podle § 14 zákona č. 119/2001 Sb. znamená překážku zpeněžení dotčené nemovitosti stejně jako odklad exekuce v rozsahu postižení této nemovitosti. S vědomím toho není zřejmý důvod, proč by částečný odklad exekuce (v režimu § 54 ex. řádu), který by se týkal nemovitosti povinného, měl být pro účely postupu podle § 55 odst. 7 až 13 ex. řádu relevantní, kdežto přerušování exekuce prodejem nemovitosti povinného (v režimu zák. č. 119/2001 Sb.) nikoliv.

Účelem a smyslem vedení exekuce jako celku je vymožení peněžité povinnosti povinného. Smyslem nově přijaté úpravy zastavování bezvýsledných exekucí v § 55 odst. 7 až 13 exekučního řádu je ukončit (pouze) ty exekuce, jejichž vedení s vysokou mírou pravděpodobnosti nesměruje k naplnění smyslu a účelu vedení exekuce. Má jít proto tedy o ty exekuce, kde po zákonem stanovenou dobu není ničeho vymoženo. Do této doby se nezapočítávají fáze řízení, ve kterých se povinný procesně brání nebo je jiná překážka provedení exekuce.

PaL je toho názoru, že výklad, podle kterého exekuční postih nemovitosti má účinky ve smyslu § 55 odst. 7 ex. řádu jen v případě exekučního příkazu prvního v pořadí, by měl za následek výraznou a nepřijatelnou disproporcionalitu mezi ochranou zájmů povinného (před vedením dlouhodobě bezvýsledné exekuce) a majetkových zájmů oprávněného z exekuce přerušené podle § 14 zák. č. 119/2001 Sb. Takový výklad stejně nezabrání ve zpeněžení nemovitosti povinného (podle exekučního příkazu prvního v pořadí), tedy nezabrání tomuto nepříznivému důsledku pro povinného, pouze by zhoršil postavení oprávněného z přerušené exekuce, kterému by s ohledem na § 14 odst. 2 posledně uvedeného zákona připravil o pořadí při uspokojení jeho pohledávky. Takový závěr zjevně nemohl být účelem úpravy zastavení bezvýsledné exekuce.

V praxi se objevuje názor, že „*postižení nemovitosti exekučním příkazem s pozdějším pořadím nevytváří překážku pro postup podle § 55 odst. 7 ex. ř.*“ V komentářové literatuře - Svoboda, K., Jícha, L., Krejsta, J., Hozman, D., Úšelová, V., Kocinec, J. a kol. Exekuční řád. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2022, 407-475 s., byl vyjádřen názor, že „*Pravidlo, podle něhož nemá dojít k zastavení exekuce, je-li postižena nemovitá věc, má vést k tomu, aby neexistovala zákonná překážka pro realizaci již postižené nemovitosti*“.

Dle názoru PaL komise se jedná o názor nesprávný, který nevyplývá z textu normy. Je třeba na tento názor upozornit. Okolnost pořadí resp. obecně zákonné překážky pro prodej nemovitosti je ve vztahu k textu zákona zcela indiferentní.

Problematičnost tohoto právní názoru lze dokumentovat např.

- na situaci, kdy první na pořadí je "malá exekuce" a za ní na pořadí jsou „velké exekuce“. Za této situace "velké exekuce" nedává smysl zastavovat, protože u malé exekuce nemusí nakonec vůbec dojít k realizaci EP a "řízení o přeskočení pořadí podle 119/2001 Sb." může trvat dlouhou dobu.
- na situaci, když v 1. exekuci nebude možné dražit NV, protože se objeví v mezidobí třeba srážka ze mzdy ve výši 10 Kč,
- v situaci, kdy se 1. exekuce následně zastaví ze zcela jiného důvodu a nemovitost by se tak zcela uvolnila,
- když jde o nemovitost v SJM a povinný má vlastní nemovitost a nemovitost v SJM a manžel povinného pouze NV v SJM a podmínky pro postih majetku v SJM jsou v různých exekucích různé, čímž by mohlo dojít k úplnému uvolnění nemovitosti v SJM.

Ačkoliv oprávnění ze zastavené exekuce mohou své pohledávky přihlásit do dražby konané v nezastavené exekuci, jde o značné (retroaktivní) zhoršení jejich postavení co do zařazení do skupiny podle § 337c odst. 1 o.s.ř. (nadto lze zmínit situace, kdy zastavením exekuce odpadne zákaz uplatnění námítky promlčení pohledávek podle ObchZ).

Ve prospěch argumentu, že po dobu **jakéhokoli** postihu nemovitosti hovoří i přechodná ustanovení novely č. 255/2023 Sb. kdy podle čl. II bodu 4 přechodných ustanovení obligatorní náležitostí odůvodnění usnesení o zastavení exekuce je uvedení skutečnosti, že exekucí není postižena nemovitá věc. Z toho lze dovodit, že v případě trvajících postihu nemovitosti bez ohledu na pořadí pro její provedení, není možné exekuci podle § 55 odst. 7 až 12 e.ř. zastavit.

B. K situaci, kdy POV podal návrh na zastavení, kde jako jeden z důvodů uvedl bezvýslednost exekuce, OPR nesouhlasil, návrh postoupen soudu, který věc vrátil zpět bez věcného vyřízení s tím, že exekutor má prioritně rozhodnout ve vztahu k bezvýslednosti, protože o tom soud rozhodovat nemůže a návrh má exekutor zamítnout

Dle názor PaL komise nemá soudní exekutor věcnou pravomoc zamítat návrh na zastavení exekuce.

V případě, že by v dané věci existoval privilegovaný důvod pro zastavení exekuce (§ 268 odst. 1 písm. a) nebo b), popř. h) (rozhodčí nálezy aj.) OSŘ, měl by soud o tomto návrhu rozhodnout. V tomto ohledu je třeba respektovat judikaturu Nejvyššího soudu týkající se zastavování již zastavených exekucí.

Pokud takový důvod není, pak soud může vrátit věc exekutorovi bez věcného vyřízení s pokynem, aby zjistil stanovisko OPR/vyzval na zálohu/přezkoumal běh rozhodné doby a podle toho buď zastavil, nebo s negativním vyjádřením oprávněného/zprávou, že se OPR nevyjádřil, znovu návrh předložit soudu.

V nadpisu uvedený pokyn soudu je v rozporu s odst. 11, ve kterém se rozlišuje, kdo rozhoduje, jestli exekutor nebo soud, a návrh na zastavení exekuce pro nemajetnost podaný v době prodloužení rozhodné doby má zamítnout soud, ne exekutor.

C. Jaká je šestiletá/dvanáctiletá doba bezvýslednosti v níže uvedených 4 vzorových případech, vydává-li exekutor usnesení o zastavení exekuce k dnešnímu dni?

- DPE nastala dne 1.2.2015 (k 1.1.2023 již uplynulo 6 let od DPE), tak šestiletá doba bezvýslednosti počala běžet dne 1.2.2015 a uplynula dnem 2.1.2023,
- DPE nastala dne 1.2.2017 (k 1.1.2023 ještě neuplynulo 6 let od DPE), tak šestiletá doba bezvýslednosti počala běžet dne 1.2.2017 a uplynula dnem 1.2.2023,
- usnesení o nařízení exekuce nabylo PM dne 1.2.2010 (k 1.1.2023 již uplynulo 12 let od právní moci usnesení o nařízení exekuce), tak dvanáctiletá doba počala běžet dne 1.2.2010 a uplynula dnem 2.1.2023,

- usnesení o nařízení exekuce nabylo PM dne 1.2.2011 (k 1.1.2023 ještě neuplynulo 12 let od právní moci usnesení o nařízení exekuce), tak dvanáctiletá počala běžet dne 1.2.2011 a uplynula dnem 1.2.2023.

D. Jak má exekutor postupovat v případě, dojde-li před vydáním rozhodnutí o zastavení exekuce do spisu úhrada (kupř. v červnu 2023), tedy zda v těchto případech exekutor exekuci nezastavuje a exekuce pokračuje dalších 6 let od tohoto plnění

Dojde-li plnění po uplynutí rozhodné doby kratší než 12 let (tzn. po uplynutí základní šestileté doby nebo jejího prvního tříletého prodloužení), má PaL komise za to, že se jedná o standardní vymožené plnění, se kterým tak soudní exekutor také naloží; rozhodná doba započne v důsledku takového plnění běžet znovu. Obdobný závěr dle PaL komise platí i v případě plnění došlého v důsledku úkonů provedených až po uplynutí uvedené doby, neboť exekutor při je při posuzování rozhodné doby limitován okamžikem, kdy došlo k poslednímu vymoženému plnění. Pro postup podle § 55 odst. 7 a 8, včetně požadování zálohy na další vedení exekuce, již nejsou splněny podmínky podle § 55 odst. 7 (jinými slovy – došlo-li v době posledních 6 let před okamžikem, kdy exekutor „drží spis v ruce“, nemůže postupovat podle § 55 odst. 7 a 8 a vyzvat oprávněného ke sdělení souhlasu a složení zálohy.

V případě, že již uplynulo 12 bezvýsledných let je výklad obtížnější. Vyjdeme-li ze základní premisy vyjádřené v judikatuře, že smyslem exekuce je její provedení (a nikoliv jen její marné vedení a zastavení) a smyslem nové právní úpravy je odklidit zjevně bezvýsledné exekuce, tak v případě pozdější úhrady se ke dni posuzování (rozhodování) nejedená o bezvýslednou exekuci.

Účelem nové právní úpravy není, aby stát plýtvat lidské i finanční zdroje při zastavování exekucí, kde se ukáže, že může dojít (alespoň k částečnému) vymožení.

Zvolil-li zákonodárce takový proces zastavování exekuce, který spočívá ve zkoumání podmínek a zastavení rozhodnutí, nikoliv zastavením exekuce ex lege, pak je nutné tyto podmínky zkoumat ke dni posuzování, resp. rozhodování. Tato základní zásada ovládající civilní proces nebyla novou právní úpravou prolomena. Takto přijaté plnění je standardním vymoženým plněním, se kterým tak soudní exekutor také naloží. Rozhodná doba započne v důsledku plnění běžet znovu.

Případný záměrně liknavý postup exekutora při zastavování bezvýsledných exekucí může být pochopitelně hodnocen jako průtah či nezákonným postupem exekuce se všemi důsledky v oblasti náhradové i disciplinární. Nicméně na poměry mezi povinným a oprávněným by takový postup exekutora neměl mít vliv. Nevíme, zda by případně takový postup mohl být hodnocen jako důvod pro zastavení podle § 268 odst. 1 písm. h) občanského soudního řádu, ale máme za to, že zastavení takové exekuce by mohlo odporovat dobrým mravům a podle § 55 odst. 9 by mohlo být důvodem pro zproštění oprávněného ze zákona od povinnosti složit zálohu. V takovém případě by se 12 letá lhůta nemohla uplatnit (srov. § 55 odst. 11 věta sedmá).

Upozorňujeme na opačný názor evidenčního senátu MS Praha, že exekuce uplynutí nejzazší doby bezvýslednosti vyvolává účinky srovnatelné s odkladem exekuce [*pozn. v této logice by tedy vymožené plnění nemohlo být vyplaceno oprávněnému*].

E. Nově zjištěný majetek

Přiměřeně lze odkázat na výklad uvedený v předchozím bodě. Máme za to, že zastavení takové exekuce by mohlo odporovat dobrým mravům a podle § 55 odst. 9 by mohlo být důvodem pro zproštění oprávněného ze zákona od povinnosti složit zálohu. V takovém případě by se 12 letá lhůta nemohla uplatnit (srov. § 55 odst. 11 věta sedmá).

Upozorňujeme na názor např. evidenčního senátu MS Praha, že exekuce uplynutí nejzazší doby bezvýslednosti vyvolává účinky srovnatelné s odkladem exekuce [*pozn. proto není možné, aby exekutor přistoupil ke zpeněžení nového majetku, ba ani dle názoru MS není možné po 12 letech bezvýslednosti činit zajišťovací úkony, tj. vydávat EP*]. Soudy považují za legitimní, že existuje nejzazší hranice pro vedení řízení, navíc relativně benevolentně prodlužovaná vyloučenými dobami a úhradami.

F. Jak má exekutor postupovat v případě, je-li po uplynutí 6/12 let bezvýslednosti podán návrh na zastavení exekuce

Obdobně jako v bodu B. Je-li podán návrh na zastavení z prioritních důvodů, pak by měl být projednán bez ohledu na případný postup podle § 55 EŘ. (*priroritním důvodem rozumíme, takový důvod, který znamená změnu hodnocení zavinění za nařízení a vedení exekuce a mohl by mít tedy dopad i na změnu nákladových poměrů mezi účastníky*)

Jde-li o návrh podle § 55 odst. 7, resp. 11 EŘ pak v případě, že uplynula šestiletá rozhodná doba, postupuje exekutor podle § 55 odst. 7 a 8 EŘ. Exekuci zastaví se souhlasem OPR (výslovným nebo v důsledku marného uplynutí 30 denní lhůty podle odst. 7) nebo pro nezaplacení zálohy na další vedení exekuce. O případném nesouhlasu OPR se zastavením bezvýsledné exekuce vyrozumí povinného. O zastavení bezvýsledné exekuce pro uplynutí šestileté doby bezvýslednosti má být rozhodnuto postupem podle § 55 odst. 7 a 8 EŘ, který, podle našeho názoru, má přednost (minimálně z hlediska hospodárnosti) před vyřízením návrhu postupem (a ve lhůtách) podle § 55 odst. 3. Jestliže však lhůta neuplynula nebo oprávněný výslovně nesouhlasí se zastavením a zaplatil zálohu, soudní exekutor musí návrh postoupit exekučnímu soudu, protože nemá pravomoc návrh na zastavení zamítnout.

G. Částečné vymožení nákladů exekuce ve spojených exekucích a zastavení bezvýsledných exekucí

Otázka:

Jak se projeví částečná úhrada nákladů exekuce sestávajících z minimální odměny a náhrady hotových výdajů v paušální výši (dále jen "minimální náklady exekuce") v řízeních spojených podle § 37 odst. 5, event. 6 EŘ při posuzování splnění podmínek pro zastavení tzv. bezvýsledných exekucí podle § 55 odst. 7 až 13 EŘ, když podle

poslední věty § 55 odst. 7 ve znění novely provedené zák. č. 255/2023 Sb. se pro účely zastavení bezvýsledné exekuce na spojená řízení hledí, jako by ke spojení nedošlo?

Odpověď:

Vzhledem k tomu, že ve spojených exekučních řízeních jsou jen „jedny“ minimální náklady exekuce, které jsou společné pro všechna spojená řízení, projevuje se jejich částečné vymožení **ve všech spojených řízeních**. Částečné vymožení minimálních nákladů exekuce tak má za následek přerušení běhu rozhodné doby ve všech spojených řízeních, a to bez ohledu na poslední větu § 55 odst. 7 EŘ ve znění zák. č. 255/2023 Sb.

Spojení exekučních řízení nemá za následek, že by náklady exekuce zůstaly jen u nejdříve zahájené exekuce, kdežto později zahájené exekuce by byly bez nákladů exekuce. Zřetelné by to bylo v případě, kdy by prvně zahájená exekuce byla zastavena např. pro nezpůsobilý exekuční titul. I v nezastavených později zahájených exekucích by se stále vymáhaly minimální náklady exekuce a nevznikla by situace, že by v důsledku "odpadnutí" nejstarší exekuce odpadly i minimální náklady exekuce v nezastavených spojených řízeních.

Minimální náklady exekuce rovněž nelze "drolit" na menší části připadající na jednotlivá spojená řízení. I to je zřetelné ve shora uvedeném příkladu zastavení jen jednoho ze spojených řízení, které nemá za následek ani to, že by se minimální náklady exekuce spojených řízení snižovaly o část nákladů exekuce připadající na zastavenou exekuci. Ani pro účely zastavování tzv. bezvýsledných exekucí tedy nelze minimální náklady exekuce dělit na pomyslné části připadající na jednotlivá spojená řízení.

H. Náklady oprávněného

Otázka

Na čí straně lze shledat zavinění a kdo tedy nese nákladové břemeno mezi účastníky v případě zastavení exekuce pro bezvýslednost? Platí, „zavinění za zastavení bezvýsledné exekuce lze shledat na straně povinného, kterému je pak uložena povinnost k náhradě nákladů vůči oprávněnému“ [viz Kasíková, M. a kol. Zákon o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád). Komentář. 5. vydání. Praha: C. H. Beck, 2022, s. 500, marg. č. 167] nebo platí „zavinění za zastavení bezvýsledné exekuce nelze shledat na straně žádného z účastníků oprávněnému a má být rozhodnuto tak, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení“ [Svoboda, K. a kol. Exekuční řád. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2022, s. 474, marg. č. 183].

Odpověď

Úvodem je třeba odlišit povinnost náhrady nákladů vzniklých v rámci „řízení o zastavení bezvýsledné exekuce“ a povinnost náhrady nákladů vzniklých v exekuci obecně.

Na rozdíl od náhrady nákladů exekuce (exekutora), ohledně náhrady nákladů oprávněného v exekuci neobsahuje § 55 odst. 7-13 ex.ř. žádnou normu, z níž by bylo lze dovodit modifikaci základní (obecné) povinnosti k náhradě nákladů mezi

účastníky podle §§ 87-90 ex.ř. Poměry mezi účastníky a jejich zavinění zůstávají tedy v obecné rovině.

Dle názoru PaL komise je to povinný, kdo svým nesplněním povinnosti uložené exekučním titulem zavinil, že je vůči němu vedena exekuce. Zastavením exekuce pro dosavadní bezvýslednost není ani osvědčeno, že by povinný byl nemajetný (bezvýslednost se nerovná nemajetnost), tím méně jakýkoliv jiný důvod, jež by zavdával důvod k úvahám o přenesení nebo sejmutí nákladové povinnosti z povinného.

Vymáhaná povinnost dle ex. titulu zastavením exekuce z důvodu dlouhodobé bezvýslednosti nezaniká, nejde zde o analogii „osvobození“, jak bylo normováno např. v úpravě Milostivého léta. Tedy oprávněný může podat nový exekuční návrh, k vydobytí povinnosti uložené ex. titulem, a to i včetně nákladů předchozího neúspěšného vymáhání (zákonodárce pro tento případ výslovně zakotvil povinnost složení zálohy na vedení exekuce již na počátku řízení).

Judikatura opakovaně trvá na tom, že i v případě, kdy je povinný při zastavení exekuce očividně nemajetný, zůstává zavinění na něm a má být k jeho tíži uložena povinnost náhrady nákladů. Podstatou nákladového výroku je rozhodnutí o právu (nároku) s ohledem na zavinění, bez zřetele na to, zda povinný dnes nemajetný bude či nebude mít v budoucnu majetek, z něž by se náklady uspokojily. K tomu srov. např. III. ÚS 455/08, nebo III. ÚS 282/06: *„Nelze-li oprávněnému přičítat zavinění, že exekuce byla zastavena proto, že u povinného nebyl zjištěn postižitelný majetek [§ 268 odst. 1 písm. e) o. s. ř.], nelze oprávněnému uložit povinnost k náhradě nákladů exekuce; osobou povinnou k jejich náhradě exekutorovi může být jen povinný....povinnost k náhradě má vůči exekutorovi povinný, byť by existoval reálný předpoklad, že pro nucené vydobytí přiznaného nároku nejsou (aktuálně) příznivé podmínky. V druhém případě totiž nejde o to, že by exekutorovi byla náhrada nákladů exekuce odpírána; ani typická „nesolventnost“ povinného takové odepření nejenže nepředstavuje (náhrada je exekutorovi příznávána), ale především platí, že hlediskem, komu - ve vztahu účastníků exekučního řízení - uložit náhradu nákladů, podle platného práva není (srov. § 271 o. s. ř.) a ani z jiných důvodů být nemůže. Ostatně „aktuálně solventní“ nemusí být (vždy) ani oprávněný, a dnes „nesolventní“ povinný jím nemusí být později“.*

Úvaha o jejich nárokování přísluší pouze účastníkovi řízení, který nárok na náhradu uplatňuje, či se jej vzdává. Tento závěr je zde po dlouhá desetiletí a praxe jej bezvýjimečně respektuje. Ani ve výkonu rozhodnutí při zastavení exekuce z důvodu dle písm. § 268, odst. 1 písm e) OSŘ soudy nemění výrok o nákladech uvedený v původním nařizovacím usnesení.

Není-li důvodu k přehodnocení zavinění a sejmutí nákladové povinnosti z povinného při zastavení exekuce u prokázané nemajetnosti, tím méně lze takový důvod shledat při zastavení pro dlouhodobou bezvýslednost.

Ohledně v dotazu zmiňovaném alternativním komentářovém názoru (Svoboda a kol.) se nám jeví, že autor zde míní pouze zavinění ve vztahu k náhradě nákladů vzniklých účastníkům při úkonech v souvislosti s řízením o zastavení exekuce. Prakticky může jít pouze o vyslovení souhlasu se zastavením, případně o náklady spojené s podáním podnětu k zahájení řízení o zastavení bezvýsledné exekuce.

Pokud jde o náhradu těchto nákladů, je diskutabilní, zda uvedené úkony vůbec splňují požadavky na složitost a odbornost, aby mohly být považovány za úkony právní služby, ale pokud (a výjimečně ano), pak s ohledem na oficiální povahu řízení o zastavení bezvýsledné exekuce, lze akceptovat závěr, že vznik tohoto „řízení o zastavení“ nikdo nezavinil a tedy lze (pouze) ohledně těchto nákladů rozhodnout, že na jejich náhradu nemají účastníci mezi sebou nárok.

PaL komise si je vědoma rozhodnutí, v nichž soudy odnímají při zastavení exekuce pro dlouhodobou bezvýslednost oprávněnému právo na náhradu nákladů exekuce obecně s argumentací, že by to bylo „jen vyrábění dalšího nevyhnutelného exekučního titulu“, pak s argumentací viz výše, považujeme takový názor za nesprávný.

Zánik nároku na náklady spojuje zákon výslovně pouze s náklady exekuce, nikoliv s náklady účastníků řízení. Pro ty stanovil zvláštní pravidla v § 90 odst. 3 věty druhé EŘ.

Závěr:

Zavinění za vedení exekuce při zastavení exekuce podle § 55, odst. 7-13 EŘ zůstává na povinném. Exekuce podle původního titulu může být znovu nařízena a není obhajitelné, aby věřiteli byla odepřena náhrada dříve vynaložených nákladů k vymožení práva, jen s poukazem na to, že se vymáhaný nárok nepodařilo po delší dobu vymoci, nebo s poukazem na to, že je zde velmi nízký předpoklad, že se tyto náklady podaří na povinném vymoci v budoucnu.

Takové úvahy přísluší pouze účastníkovi, který nárok na náhradu nákladů může uplatnit nebo se jej vzdát v rámci vyslovení souhlasu se zastavením exekuce, případně může nárok uplatnit, ale následně nikdy exekučně nevymáhat.

Upozorňujeme na názor evidenčního senátu MS Praha, dle kterého poslední novelizace ex.ř. **ruší** ustálenou praxi, dle níž při zastavení marné exekuce byly náklady exekuce i náklady oprávněného ukládány hradit povinnému. Argumentací je, že § 55, odst. 13 je úplný lex specialis k § 89 a není-li v něm ohledně nákladů oprávněného ničeho, pak se dovozuje, že zákonodárce neuvažoval o tom, že by náklady byly oprávněnému přiznávány.

I. Převzaté výkony rozhodnutí

Normy předpokládají, že **exekuce** má být bezvýsledná po určitou dobu. Rozhodující proto je, kdy započalo běžet exekuční řízení, tj. dnem předání soudnímu exekutorovi (viz *přechodná ustanovení k zákonu č. 396/2012 Sb.*). Průběh a doba trvání řízení o výkon rozhodnutí (výkon rozhodnutí není exekuce) je nerozhodná – a to jak pro běh dob bezvýslednosti, ale také vyloučených dob.

J. Vztah zálohy na další vedení exekuce a běžné zálohy, resp. zálohy na náklady exekuce podle bodu 18. čl. IV. zák. č. 286/2021 Sb. (tzv. bagatelky).

Vztah jednotlivých druh záloh není nijak upraven. Vzhledem k samostatné úpravě zálohy na další vedení exekuce a nejspíše jejímu zvláštnímu účelu (de facto se jedná o

kvazi soudní poplatek) jde o zvláštní, samostatnou zálohu. Povinnost složit tuto zvláštní zálohu tak nejspíše nemůže být konzumována jinými zálohami.

V případě záloh složených v tzv. bagatelních exekucích jde o lex specialis a uhrazením zálohy v procesu zastavování bagatelních exekucí si OPR „koupil“ další vedení exekuce na 3 roky, tj. exekuci nelze po tuto dobu zastavit a návrh na zastavení exekuce je třeba zamítnout. Zastavení exekuce jako marné v případech, kde byla složena záloha pro bagatelní exekuci, by se též mohlo podřadit pod postup proti dobrým mravům.

Upozorňujeme na opačný názor evidenčního senátu MS Praha, že zálohu na další vedení exekuce uloží exekutor jen tehdy, když je bez pochyb, že oprávněným dříve zaplacená záloha byla spotřebována do uplynutí rozhodné doby bezvýslednosti.

K. Plnění „mimo exekuci“

1) Plnění z rozvrhu jiného exekutora je dle názoru PaL lze považovat za „uspokojení vymáhané povinnosti“, neboť jde o přímý důsledek činnosti soudního exekutora (zajištění pořadí vydáním exekučního příkazu)

2) Plnění z insolvence – v této otázce PaL komise nenalezla shodu.

L. Výzva OPR po uplynutí 12 let bezvýslednosti

Soudy mají většinově názor, že ÚS proponovaná zásada „nerozhodovat překvapivě“ není v této souvislosti případný, protože OPR zůstává odvolání (a případná autoremedura). V přehledu a odůvodnění proto soudům nebude chybět datum doručení výzvy oprávněnému, postačí konstatování, že nebyla zasílána kvůli uplynutí doby 12 let.

M. Bezvýsledná exekuce vs. insolvence

Běží-li insolvence, nemusí exekutor postupovat podle § 55 odst. 7 až 13. Pokud ale shledá, že doby pro zastavení exekuce jako marné uplynuly, zejména pokud zcela uplynuly ještě před zahájením insolvence, může postup pro zastavení takové marné exekuce aplikovat. Obdobně totéž platí i pro rozhodování během trvání jiné vyloučené doby.

N. Praktický návod, jak postupovat v exekuci, kde je vyznačena doložka provedení exekuce a po vyznačení doložky provedení exekuce nepřetržitě uplynula doba 12 let od vyznačení doložky provedení exekuce nebo od poslední platby.

V první řadě je třeba vyjasnit,

a) o jaké řízení jde (kdy bylo zahájeno, kdy byla vyznačena doložka provedení exekuce), tedy jakou rozhodnou úpravou se bude řídit

Může jít o tyto případy:

1. Řízení zahájená po nabytí účinnosti zákona, tj. po 1.1.2022
2. Řízení zahájená před nabytím účinnosti zákona, kde doložka provedení exekuce bude vyznačena před 1.1.2022

3. Řízení zahájená před nabytím účinnosti zákona, kde doložka provedení exekuce bude vyznačena po 1.1.2022

b) o jakou pohledávku v řízení jde (zda obecnou nebo jde některý z případů vyjmenovaných v § 55 odst. 9),

c) zda je v řízení postižena nemovitost, případně, kdy tento postih skončil,

a podle toho posoudit, zda doba podle § 55 odst. 7 běží, uběhla, případně uběhla a zda po uběhnutí doby bude exekutor postupovat podle § 55 odst. 7 a násl., případně za exekuci podle § 55 odst. 11 rovnou zastaví.

Rozhodná úprava:

Obecné pravidlo najdeme v § 55 odst. 7 e.ř. ve znění novely č. 286/2021 Sb. a č. 214/2022 Sb.

(7) Nedošlo-li po dobu posledních 6 let počítaných po vyznačení doložky provedení exekuce ani k částečnému uspokojení vymáhané povinnosti a není-li exekucí postižena nemovitá věc, vyzve exekutor oprávněného, aby ve lhůtě 30 dnů sdělil, zda souhlasí se zastavením exekuce nebo, aby ve stejné lhůtě sdělil, že se zastavením exekuce nesouhlasí. Jestliže oprávněný vyjádřil souhlas se zastavením exekuce nebo lhůta podle věty první uplynula marně, exekutor exekuci zastaví. (...)

Podle bodu 1, 4 a 11 přechodných ustanovení novely č. 286/2021 Sb., v části týkající se exekučního řádu, je třeba rozlišovat, o jaké exekuční řízení jde:

- Řízení zahájená po nabytí účinnosti zákona, tj. po 1.1.2022 – použije se § 55 odst. 7 e.ř. ve znění zák. č. 286/2021 Sb.
- Řízení zahájená před nabytím účinnosti zákona, kde doložka provedení exekuce byla vyznačena před 1.1.2022
- Řízení zahájená před nabytím účinnosti zákona, kde doložka provedení exekuce byla vyznačena po 1.1.2022

I. Lex specialis pro řízení zahájená před nabytím účinnosti zákona, kde doložka provedení exekuce byla vyznačena před 1.1.2022

Na tato řízení se použije bod 11 přechodných ustanovení k exekučnímu řádu v zák. č. 286/2021 Sb. a § 10 zákona č. 214/2022 Sb.

Novela č. 214/2022 Sb. má vlastní přechodná ustanovení pro všechna řízení zahájená před 1.1.2022.

Podle § 10 věty druhé zák. č. 214/2021 Sb. V exekučních řízeních zahájených přede dnem 1. ledna 2022, v **nichž přede dnem 1. ledna 2022 byla vyznačena doložka provedení exekuce**, se do lhůty podle § 55 odst. 7 a 11 zákona č. 120/2001 Sb., ve znění účinném ode dne nabytí účinnosti tohoto zákona, **započítává doba, v níž nedošlo ani k částečnému uspokojení vymáhané povinnosti a exekucí nebyla postižena nemovitá věc; § 55 odst. 12** zákona č. 120/2001 Sb. se použije obdobně. V řízení podle

věty druhé lhůta podle § 55 odst. 7 a 11 zákona č. 120/2001 Sb., ve znění účinném ode dne nabytí účinnosti tohoto zákona, neuplyne dříve než 1. ledna 2023.

Jinými slovy:

- **Každá platba přerušuje lhůtu podle § 55 odst. 7 a 11 a lhůta podle § 55 odst. 7 běží od počátku**
- **v těchto řízeních se doba, po kterou trval postih nemovitosti, nezapočítává do lhůty podle § 55 odst. 7 a 11.**

Příklad 1 (v exekuci je postižena nemovitá věc):

Podle obecného pravidla vyjádřeného v § 55 odst. 7 e.ř. po dobu postihu nemovité věci exekutor nepostupuje podle § 55 odst. 7 (nevyzývá oprávněného). Ustanovení § 55 odst. 11 postih nemovité věci jako překážku zastavení exekuce výslovně nezmiňuje. Z účelu exekuce, jímž je vymožení prodejem nemovité věci je však třeba dovodit, že trvajícím postižením nezpeněžené nemovité věci může v konkrétních případech být důvodem pro zproštění oprávněného od povinnosti složit zálohu na náklady exekuce, protože takový postup by se jevil jako v rozporu s dobrými mravy. Důvodem nezpeněžení nemovitosti po 12 a více letech totiž často budou obstrukce povinného v té exekuci, v níž se exekuce prodejem nemovité věci skutečně provádí. Tato ochrana musí pak být vztažena i na další přerušovaná řízení, v nichž je nařízena exekuce prodejem nemovité věci, neboť v nich mají oprávnění postavení oprávněného z přerušené exekuce podle § 15 zák. č. 119/2001 Sb., které je postavení oprávněného v prováděné exekuci postaveno na roveň.

Pro řízení zahájena před 1.1.2022, v nichž byla doložka provedení exekuce vyznačena před 1.1.2022 se použije *Lex specialis* dle výše vyjmenovaných přechodných ustanovení a postižení nemovitosti je dobou, po kterou lhůta podle § 55 odst. 7 a 11 neběží, exekutor tak exekuci nezastavuje, neboť lhůta podle § 55 odst. 11 ještě neuplynula.

Časová osa:

2008 - v řízení byla po zahájení exekuce postižena nemovitá věc exekučním příkazem prodejem nemovité věci

2008 - následně nabylo právní moci usnesení o nařízení exekuce

Do 31.12.2022 nebylo nic vymoženo.

Za těchto okolností by jinak dnem 1.1.2023 podle § 55 odst. 7 uplynula lhůta podle § 55 odst. 7 a dokonce i 12 letá lhůta podle § 55 odst. 11 a exekutor by musel exekuci bez dalšího zastavit.

Protože ale v době nabytí PM usnesení o nařízení exekuce trval postih nemovitosti, lhůta podle § 55 odst. 7 ani nezačala běžet.

Postih nemovitosti trval 15 let, po celou dobu nebylo nic vymoženo, ke zpeněžení nemovitosti ani vymožení plnění v této době nedošlo z důvodu přerušování exekuce podle § 14 zákona č. 119/2001 Sb. Jiný exekutor nemovitost vydražil.

Od okamžiku, kdy se vydražitel stal vlastníkem nemovitosti, začala zase běžet lhůta podle § 55 odst. 7 e.ř.

7.2.2023 – došlo k udělení příklepu v dražbě nemovitosti v jiné exekuci

14.3.2023 – po právní moci usnesení o příklepu vydražitel doplatil nejvyšší podání a ke dni 7.2.2023 se stal vlastníkem nemovitosti.

Od 8.2.2023 běží lhůta podle § 55 odst. 7.

Nebude-li nic v budoucnu vymoženo, pak 6 letá lhůta podle § 55 odst. 7 uplyne 8.2.2029.

Z výše uvedeného plyne, že doba postihu nemovitosti má stejný účinek jako okolnosti vylučující běh lhůty uvedené v § 55 odst. 12.

Pokud by nemovitost byla postižena až v dalším průběhu exekuce poté, co po vyznačení doložky provedení exekuce již část doby podle § 55 odst. 7 nebo 11 uplynula, pak by měl postih nemovitosti za následek jen stavění lhůty a tato by se po dobu postihu nemovitosti nezapočítávala do lhůty podle § 55 odst. 7 a 11. Měla by stejný účinek jako okolnosti podle § 55 odst. 12 e.ř.

Příklad 2)

V exekuci není a nebyla postižena nemovitá věc a po vyznačení doložky provedení exekuce s odečtením vyloučených dob dle § 55 odst. 12 uplynula doba 12 let bez vymožení plnění.

Postup exekutora:

- 1) Oprávněný není podle § 55 odst. 9 e.ř. zproštěn od povinnosti složit zálohu na další vedení exekuce – exekutor exekuci zastaví.
- 2) Oprávněný není podle § 55 odst. 10 e.ř. zproštěn od povinnosti složit zálohu na další vedení exekuce – exekutor exekuci zastaví.
- 3) Oprávněný je podle § 55 odst. 9 e.ř. zproštěn od povinnosti složit zálohu na další vedení exekuce – exekutor exekuci nezastaví, ale opakuje postup podle § 55 odst. 7 – vyzve oprávněného, zda souhlasí se zastavením exekuce a v případě nesouhlasu se lhůta podle § 55 odst. 7 a 11 prodlužuje vždy o další tři roky. (viz § 55 odst. 11 věta sedmá: *Jde-li o oprávněného podle odstavce 9, věty druhé až čtvrtá se nepoužijí.*) Podle stanoviska oprávněného exekuci zastaví (nevyjádření, souhlas) nebo v exekuci pokračuje (nesouhlas se zastavením).

Je třeba si povšimnout rozdílu mezi oprávněným zproštěným od složení zálohy ze zákona (§ 55 odst. 9 (neplatí hranice 12 let) a zproštěným na návrh podle § 55 odst. 10 (platí hranice 12 let).

II. Lex specialis pro řízení zahájená přede dnem 1. ledna 2022, v nichž přede dnem 1. ledna 2022 nebyla vyznačena doložka provedení exekuce.

Přechodné ustanovení § 10 zák. č. 214/2022 Sb., zní:

*„V exekučních řízeních zahájených přede dnem 1. ledna 2022, v nichž přede dnem 1. ledna 2022 **nebyla vyznačena doložka provedení exekuce**, se lhůta podle § 55 odst. 7 a 11 zákona č. 120/2001 Sb., ve znění účinném ode dne nabytí účinnosti tohoto zákona, **počítá až od 1. ledna 2022**. Pro účely postupu podle vět druhé a třetí se vyznačením doložky provedení exekuce rozumí též nabytí právní moci usnesení o nařízení exekuce.“*

V těchto řízeních se uplatní znění § 55 odst. 7 a 11 e.ř.

Postižením nemovitosti se lhůta podle § 55 odst. 7 a 11 nestaví, ale po uplynutí lhůty podle § 55 odst. 7 e.ř. exekutor do doby zániku postihu nemovitosti oprávněného nevyzývá ke sdělení souhlasu se zastavením exekuce. Rovněž z čl. II bodu 4 přechodných ustanovení k zákonu č. 255/2023 Sb., kdy povinností exekutora je v usnesení o zastavení exekuce uvést skutečnost, že exekucí není postižena nemovitá věc, je třeba vyvodit nemožnost takovou exekuci po dobu trvání postihu nemovitosti zastavit.